

Letétele napló sorszáma: 71
1929.

Ára: 3 P.-

II. B 343.

~~610333/954~~

A MAGYAR HELYESÍRÁS RENDSZERES TANÍTÁSÁNAK MÓDSZERE

NAGYKANIZSAI ÁLLAMI ELEMIS ISKOLA
II. igazgatói körzet

IRTA:
DEZSŐ LIPÓT
KIR. TANFELÜGYELŐ.

A/197.

~~610333~~

610

I. RÉSZ.

1. Miért nem tudnak a tanulók helyesen írni?

A népiskola egyik elemi kötelessége, hogy a gyermeket nemcsak az írás technikai tudására, hanem különösen a helyesírás ismeretére is megtanítsa. Az utóbbi tekintetben, sajnos, még sok a tennivaló. Nemcsak az elemi iskolában, hanem a középiskola alsó osztályaiban is nagyon gyakori az az eset, hogy a növendékek bizonyos része nem tud helyesen írni. Jóllehet, a magyar nyelv helyesírása elég egyszerű s könnyű s az érdekelt tanerők nagy gondot, energiát fordítanak a helyesírás tanítására, az eredmény mégsem kielégítő.

Ez a feltűnő jelenség nemcsak elszigetelten, hanem országosan tapasztalható. Pedig nagyon fontos, hogy a gyermek mihamarább tanulja meg a helyesírást, mert ennek nem tudása mindinkább megnehezíti a fogalmazás rendszeres tanítását is.

Nagy hiba, hogy a helyesírás alapját képező nyelvtani szabályokat sokan nem tanítják rendszeresen, tudatosan, a tanult szabályok alkalmazását pedig nem gyakoroltatják megfelelően. A nyelvtani szabályokat nem a helyesírás kedvéért, hanem grammatizálás végett tanítják. Az emlékezetet megterhelő szükségtelen nyelvtani szabályok egész tömegét tanítják egyes iskolákban. Némelyek a nyelvtani elemzéssel kapcsolatban gépiesen s minden gyakorlati alap mellőzésével, szinte kérkedve mondatják el a beemlézett nyelvtani szabályokat anélkül, hogy a gyermek a legegyszerűbb, legegyszerűbb szabályt a valóságban alkalmazni is tudná. Az írásbeli feladatok szintén a teljesen szükségtelen, gyakorlatiatlan grammatizálás törekvéseit támogatják és így helyesírás, valamint fogalmazás gyakorlása szempontjából teljesen értéktelének.

A régi tantervi utasítás is már szigorúan óvta a tanerőket a száraz grammatizálástól, a kivánt hatás azonban még sem mutatkozott. Megfelelő módszeres vezérkönyv hiánya miatt sokan nem tudták megállapítani, hogy a szabályok közül legelső sorban melyek

a fontosak s melyek a lényegtelenek. Megfelelő tankönyv hiányában nem tudták a helyesírásnál követendő helyes rendszert megállapítani s így egyesek görcsösen ragaszkodtak a tantervben előírt tananyaghoz, nem törődve azzal, hogy a fokozatos haladás megvan-e, vagy sem, s kizárólag száraz, hasznavehetetlen ismeretekkel töltötték meg a gyermek lelkét.

Sokan nem ügyeltek nyelvünk nagyszerű szerkezeti szabályszerűségére, a nyelvtani szabályoknak az idegen nyelvekben nem tapasztalható, csaknem kivétel nélküli szigorú alkalmazására s így a tanult szabályok betanításánál s alkalmazásánál ezeket a fontos, alapvető szempontokat teljesen figyelmen kívül hagyták. Innen van az, hogy egy-egy szó leírásánál, amely nem nagy nyelvtani tudást kíván, a legképtelenebb hibák fordultak elő. Ebből a szempontból már több ízben kísérleteztem egy pár több tanerős iskolában s az eredmény csaknem mindenhol meglepő volt. A IV. osztályban az összes növendékeknek ugyanis többek között ezt a szót diktáltam: „tudsz.“ Az eredmény kisebb-nagyobb eltéréssel majdnem mindenhol egyforma volt. Egy ilyen alkalommal egy iskolában ezt a szót *tizenkétféleképen* írták le. Érdekesség szempontjából itt közlöm a leírt furcsaságokat: *tuc, ducsz, tudic, tuz, tutsz, tutc, tucdsz, dutc, tucs, tutz, tuszc, tutszc.*

Íme, ez a példa igazolja, hogy az ilyeneknek legcsekélyebb tudomásuk sem volt a ragozott szó szerkezetéről s a szabályok öntudatos használatáról. Hallás után írták ezeket úgy, ahogy azokat felfogták. Ez a példa azonban azt is bizonyítja, hogy az egyes hangok helyes felfogásával, észrevételével sem foglalkoztak, mert, ha ez megtörtént volna, akkor nem így írtak volna.

Hogy a grammatizálás még a mai időben is mennyire divatos, igazolja az a sok írásbeli feladat, amelyet a gyermekek gyakorlatképpen kapnak. Szemelvényképpen egy néhánynak a címét a következőkben mutatom be:

Írjatok olyan mondatokat, amelyekben az alany főnév (vagy melléknév). Írandók olyan mondatok, amelyekben az állítmány ige (melléknév vagy főnév). Írjatok olyan mondatokat, melyekben több alany vagy több állítmány van. Írjatok öt olyan mondatot, amelyben az alanynak birtokos jelzője van.

Avagy: Írandók oly mellérendelt mondatok, amelyekben magyarázó (következtető, kapcsoló) kötőszók vannak stb. (Szegény gyermek, mintha az élet követelte írásaiban csakis erre kellene ügyelnie!) Természetesen az ilyen elavult s ma már teljesen